

REKOMMENDATION R20

Redovisning av
kommunala
pensionsstiftelser
(förvaltningstillgångar)

Mars 2023

RKR

RÅDET FÖR KOMMUNAL REDOVISNING

Innehåll

Denna rekommendation behandlar redovisning av överföring av medel till, och gottgörelser från pensionsstiftelser samt värdering och redovisning av pensionsmedel som förvaltas av pensionsstiftelse.

Rekommendationens bindande verkan

Text markerad med fet stil utgör den normerande delen i denna rekommendation. Om avvikelse från rekommendationen görs ska enligt 4 kap. 3 § Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning en upplysning om skälen för avvikelsen lämnas i en not.

Lagregler

Redovisning av pensionsförpliktelser regleras särskilt i 5 kap. 4 § och 6 kap. 4 § LKBR. Det finns bestämmelser om avsättningar i 6 kap. 8 § och 7 kap. 11 §. Upplysningar om minskning av pensionsförpliktelse genom tecknande av försäkring eller överföring till stiftelse regleras i 9 kap. 11 §.

Enligt 11 kap. 4 § kommunallagen (KL) ska fullmäktige besluta om riktlinjer för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. Enligt 11 kap. 22 § KL får kommuner och regioner inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för en fordran.

Redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder regleras i 3 kap. 4 § samt 7 kap. 1, 2, 4–7, 9 och 12 §§ LKBR.

Kommunala pensionsstiftelser är enligt definitionen i 2 kap. 5 § LKBR ett kommunalt koncernföretag och ska konsolideras in i de sammanställda räkenskaperna i enlighet med 12 kap. 2 §.

Definitioner

I denna rekommendation används följande begrepp med de innebörder som anges nedan.

Ansvarsförbindelse avseende pensionsförpliktelser – pensionsförpliktelser som intjänats före år 1998 (se 6 kap. 4 § LKBR) och andra pensionsförpliktelser som redovisas som ansvarsförbindelse

Förvaltningstillgång – tillgångar som innehas av en kommunal pensionsstiftelse

Kommun – med kommun menas kommun, region eller kommunalförbund

Pensionsförpliktelse – juridiskt bindande skyldighet att utbetala pension i enlighet med kollektivavtal eller andra avtal och utfästelser

Pensionsmedel – tillgångar som enligt särskilt beslut förvaltas för att i framtiden användas för utbetalning av pensioner

Pensionsstiftelse – med pensionsstiftelse avses en stiftelse som grundas i syfte att förvalta pensionsmedel.

Redovisning

Överföring av medel för att säkra/gottgöra för förpliktelser hänförliga till före 1998

Överföring av medel från balansräkningen till kommunal pensionsstiftelse för att säkra pensioner som utgör ansvarsförbindelse, ska redovisas som en minskning av dessa förpliktelser och kostnadsredovisas i resultaträkningen.

Hämtad gottgörelse redovisas som kostnadsreduktion i resultaträkningen.

Överföring av medel för att säkra/gottgöra för förpliktelser hänförliga till efter 1998

Överföring av medel till kommunal pensionsstiftelse för att säkra pensioner som utgör avsättning i balansräkningen ska redovisas som en minskning av Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Hämtad gottgörelse redovisas som kostnadsreduktion i resultaträkningen.

Kortfristig placeringstillgång samt redovisning av finansiella intäkter och kostnader

Nettot av förvaltningstillgången, dvs. stiftelsens tillgångar minus skulder samt värdet av de säkrade pensionsförpliktelserna, ska redovisas som kortfristig placeringstillgång i balansräkningen. Ökning eller minskning av denna post redovisas som finansiell intäkt respektive kostnad i resultaträkningen, såtillvida minskningen inte är hänförlig till en gottgörelse.

Användning av placeringstillgång för att säkra förpliktelser gentemot ny destinatärskrets

Om en överskottssituation, som inte resulterat i gottgörelse, har uppstått beroende på att destinatärskretsen är för snäv eller det saknas destinatarer med utfäst pensionsrätt kan ändring av destinatärskretsen göras. Överskottet, som då också är redovisat som kortfristig

placeringstillgång i balansräkningen, ska till den del det används för att säkra de nya destinationärernas förpliktelser, omföras till att minska ansvarsförbindelsen och/eller avsättningen. Minskningen av ansvarsförbindelsen ska redovisas som kostnad i resultaträkningen.

Värdering

Förvaltningstillgångar, som utgörs av pensionsmedel överförda till pensionsstiftelse, ska värderas på samma sätt som finansiella instrument som innehas för att generera avkastning eller värdestegring (se RKR R7 Finansiella tillgångar och skulder).

Pensionsförpliktelserna som säkrats genom förvaltningstillgången ska värderas i enlighet med RKR R10 Pensioner.

Upplysningar

Upplysningar lämnas i enlighet med RKR R10 Pensioner.

Ikraftträdande och övergångsregler

Denna rekommendation gäller från och med räkenskapsåret 2024. Tidigare tillämpning uppmuntras.

I det fall denna rekommendation innebär ett byte av redovisningsprincip, ska RKR R12 Byte av redovisningsprincip mm. tillämpas.

Bakgrund

Vid förmånsbestämda planer har kommunen en förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda. Kommunen bär i allt väsentligt dels risken att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat (aktuariell risk), dels risken att avkastningen på tillgångarna avviker från förväntningarna (investeringsrisk). Investeringsrisk föreligger även om tillgångarna är överförda till ett annat företag. När en kommun placerar medel, t.ex. i en pensionsstiftelse, har kommunen kvar det slutgiltiga ansvaret för att pensionsförpliktelsen regleras i förhållande till den pensionsberättigade.

Eftersom kommuner ska redovisa sina pensionsförpliktelser enligt blandmodellen kan förvaltningstillgångar (kommunala pensionsstiftelser) inte redovisas i enlighet med Bokföringsnämndens normering och reglerna i Tryggandelagen. Tidigare genomförda praxisundersökningar har visat att vissa kommuner valt att överföra pensionsmedel till kommunala pensionsstiftelser, för att säkra förpliktelser som uppkommit såväl före som efter 1998. En utvecklad praxis och god redovisningssed bland de kommuner som har pensionsstiftelser saknas dock.

I denna rekommendation normeras redovisning av förvaltningstillgångar, som utgår från att kommunernas pensionsstiftelser utgör en kommunal tryggandeform avsedd att säkra pensionsförpliktelser. De medel som överförts till pensionsstiftelse övergår dock från att vara en säkring av pensionsförpliktelser till att vara placeringsmedel i den omfattningen förvaltningstillgångens värde överstiger värdet av de säkrade pensionsförpliktelserna.

RKR R20 Redovisning av kommunala pensionsstiftelser (förvaltningstillgångar)

Exempel

Överföring av medel för att säkra/gottgöra för förpliktelser hänförliga till före 1998

1. Pengar betalas till stiftelsen 1000, vilket utlöser särskild löneskatt 240.
2. Betalning sker till den pensionsberättigade 100, och särskild löneskatt på 24 bokförs .
3. Gottgörelse hämtas med 100, effekt av löneskatt på 24 bokförs.

Tillgångskonton

Tillgångskonto (Kassa etc)			
3.	100	1.	1000
		2.	100

Skuldkonton

Upplupen särskild löneskatt på			
3.	24	1	240
		2.	24

Utgiftskonton

Särskild löneskatt			
1.	240	3.	24
2.	24		

Pensionskostnad/Gottgörelse			
1.	1000	3.	100
2.	100		

RKR R20 Redovisning av kommunala pensionsstiftelser (förvaltningstillgångar)

Överföring av medel för att säkra/gottgöra för förpliktelser hänförliga till efter 1998

1. Pengar betalas till stiftelsen 1 000, vilket utlöser särskild löneskatt 240.
2. Betalning sker till den pensionsberättigade 100, och särskild löneskatt på 24 bokförs.
3. Gottgörelse hämtas med 100, effekt av löneskatt på 24 bokförs.

Tillgångskonton

Tillgångskonto (Kassa etc)			
3.	100	1.	1 000
		2.	100

Skuldkonton

Avsättning			
1.	1 000	IB	20 000

Avsättning för särskild löneskatt på

1.	240	IB	4 800
----	-----	----	-------

Upplupen särskild löneskatt

3.	24	1.	240
		2.	24

Utgiftskonton

Särskild löneskatt

2.	24	3.	24
----	----	----	----

2.	100	3.	100
----	-----	----	-----